

Zevenhuizen, Kokswijk 1
(Gemeente Westerkwartier, Gr.)
Een Archeologisch Bureauonderzoek en
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennde Fase
Definitief
Steekproefrapport 2025-09/13

Zevenhuizen, Kokswijk 1
(Gemeente Westerkwartier, Gr.)
Een Archeologisch Bureauonderzoek en
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennde Fase
Definitief
Steekproefrapport 2025-09/13

Zevenhuizen, Kokswijk 1
(Gemeente Westerkwartier, Gr.)
Een Archeologisch Bureauonderzoek en
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennde Fase

Een onderzoek in opdracht van
Buro Hollema

Steekproefrapport 2025-09/13
ISSN 1871-269X
Status: **Definitief**

Auteurs: 5.1.2e & 5.1.2e (KNA-
archeoloog/prospecteur, actorreg.nr. 61950302)

Autorisatie: 5.1.2e (Senior KNA
archeoloog/prospecteur, actorreg. nr. 9723 6416)

Goedgekeurd door de bevoegde overheid
Gemeente Westerkwartier
d.d. 23 oktober 2025

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 4.2 en SIKB-BRL 4000,
voor dit onderzoek protocollen 4002 en 4003.
Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
De Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, 31 oktober 2025

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen aansprakelijkheid
voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing
van de adviezen of het gebruik van de resultaten van
dit onderzoek.

De Steekproef bv Archeologisch Onderzoeks- en
Adviesbureau

adres

5.1.2e

telefoon

5.1.2e

internet

www.desteekproef.nl

e-mail

info@desteekproef.nl

kvk

02067214

Inhoudsopgave

Samenvatting

Administratieve gegevens van het plangebied

1.	Inleiding (KNA 4.2: LS01)	1
1.1	Aanleiding en doel (KNA 4.2: LS01)	1
1.2	Locatie (KNA 4.2: LS01, LSO2)	2
1.3	Beleid (KNA 4.2: LS01)	3
2.	Bureauonderzoek (KNA 4.2: LSO6)	4
2.1	Bronnen	4
2.2	Fysische geografie (KNA 4.2: LS04)	4
2.3	Archeologie (KNA 4.2: LS04)	8
2.4	Historische geografie (KNA 4.2: LS03)	10
2.5	Archeologische verwachting (KNA 4.2: LS05)	11
3.	Veldonderzoek (KNA 4.2: VS05)	12
3.1	Methode en technieken (KNA 4.2: VS01)	12
3.2	Resultaten veldwerk (KNA 4.2: VS02, V03)	14
4.	Conclusies en advies (KNA 4.2: VS07)	15

Literatuurlijst

Lijst van figuren en tabellen

Appendix I: Archeologische periodes

Appendix II: Boorstaten

Appendix III: Laagbeschrijvingen

Samenvatting

In opdracht van Buro Hollema is een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Kokswijk 1 te Zevenhuizen (gemeente Westerkwartier, provincie Groningen). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen bouw van woonhuizen. De geplande ingrepen vormen een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden in de bodem.

Zevenhuizen ligt van oorsprong in een pleistoceen dekzandgebied. In het dekzandlandschap konden tijdens het paleolithicum en mesolithicum jager-verzamelaars trekken. Met name de hogere zandkoppen en zandruggen waren aantrekkelijke locaties voor (tijdelijke) kampen van deze jager-verzamelaars. Van 1500 vC tot 1500 nC heeft het plangebied in een veengebied gelegen, waardoor het plangebied in deze periode geen geschikte locatie voor bewoning was. Volgens de geomorfologische kaart ligt het plangebied in een vlakte van grondmorene (M11). Grondmorene is materiaal dat in de ijstijden door het landijs is afgezet. Hierover ligt een laag dekzand. De bodem in het plangebied bestaat uit laarpodzolgronden (Hn23). De maaiveldhoogte in het plangebied ligt op circa 4,5 meter boven NAP. In het plangebied heeft van 1957 tot 2020 een kerk gestaan.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat een hoge verwachting voor archeologische resten van bewoning vanaf het paleolithicum tot de midden bronstijd aanwezig is. Deze resten kunnen voornamelijk afkomstig zijn van jachtkampen of nederzettingen. Tevens is er een verwachting op resten die relateren aan veenontginningen uit de nieuwe tijd.

Tijdens het veldwerk zijn zes boringen verspreid over het plangebied gezet. Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de ondergrond van het plangebied bestaat uit een vergraven/opgebrachte toplaag gevolgd door dekzand. In twee boringen is een restant van een podzolbodem waargenomen, vanaf de B-/BC- horizont. Echter is de bodem in het recente verleden sterk vergraven, vermoedelijk bij de bouw en sloop van de kerk. Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren en/of cultuurlagen aangetroffen.

Selectieadvies door 5.1.2e (KNA-archeoloog/-prospector)

Tijdens het booronderzoek zijn geen archeologische indicatoren waargenomen. De top van het plangebied is recentelijk verstoord tot een diepte van 75 tot 210 centimeter. Bij vier boringen is daaronder op een diepte van 75 á 85 centimeter onder maaiveld dekzand waargenomen. Waar de bodem verstoord was tot minimaal 190 en 210 centimeter onder maaiveld is geen dekzand waargenomen (boringen 2 & 6). De archeologisch relevante lagen zijn hier reeds vergraven geraakt. In twee boringen (3 & 5) is een restant van een podzolbodem aangetroffen. In boring 5 was deze echter licht vergraven en rommelig.

Door de verstoringen die relateren aan het bouwen en slopen van de kerk is de bodem in het plangebied dusdanig verstoord dat de verwachting voor intacte archeologische waarden in het plangebied kan worden bijgesteld tot een lage verwachting. Wij adviseren daarom het plangebied wat betreft archeologie vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen. Het is aan de gemeente Westerkwartier of zij dit advies al dan niet overneemt.

In alle gevallen blijft onverminderd van kracht dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hier direct melding van dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Westerkwartier.

Reactie bevoegde overheid

5.1.2e heeft namens de bevoegde overheid, Gemeente Westerkwartier, op 23 oktober 2025 kennisgegeven akkoord te zijn met het bovenstaande selectieadvies en deze over te nemen.

Administratieve gegevens van het plangebied

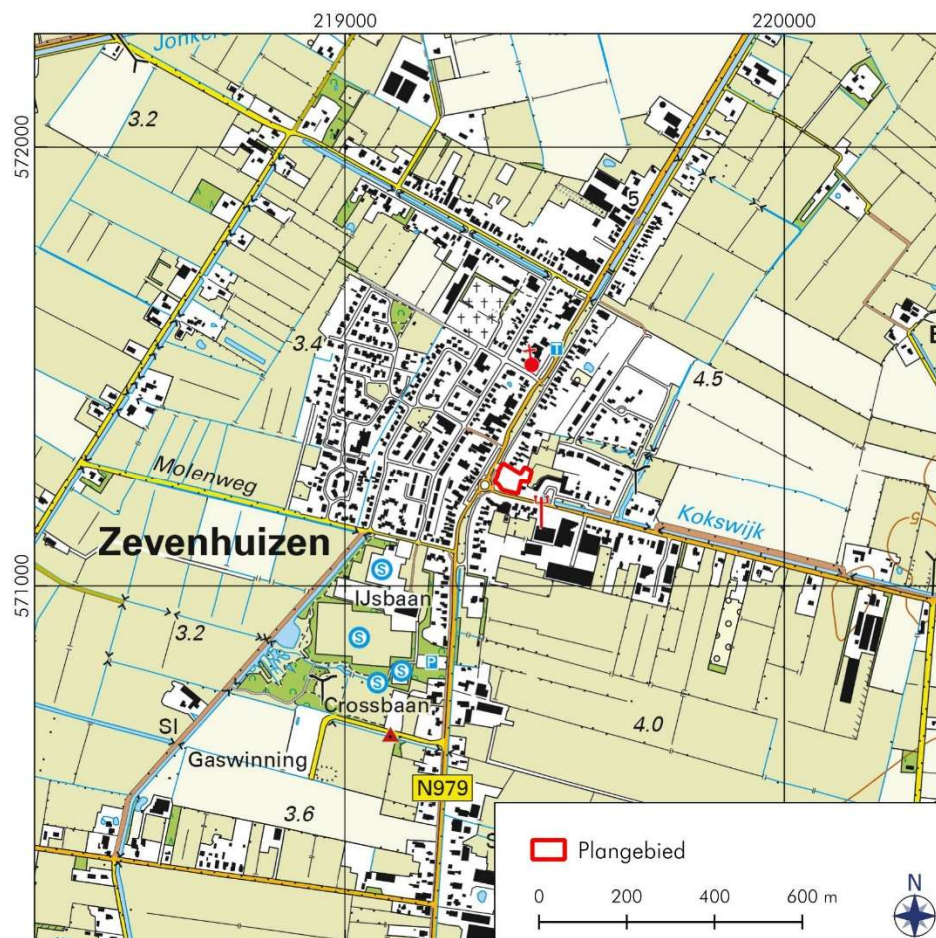
Provincie	Groningen
Gemeente	Westerkwartier
Plaats	Zevenhuizen
Toponiem	Kokswijk 1
Centrumcoördinaat	219.377 / 571.245
Kaartblad	11F
Archeoregio	Drents zandgebied
Bestemmingsplan	TAM Omgevingsplan Facetplan Archeologie, Gemeente Westerkwartier. Waarde – Archeologie 4.
Oppervlakte plangebied	Circa 0,34 hectare
NAP-hoogte maaiveld	Circa 4,5 meter boven NAP
Huidig grondgebruik	Braakliggend terrein
Soort onderzoek	Archeologisch bureauonderzoek & inventariserend veldonderzoek (IVO-O) verkennende fase
Opdrachtgever	Buro Hollema
Uitvoerder	De Steekproef B.V.
Bevoegde overheid	Gemeente Westerkwartier
Steekproef projectcode	2025-09/13
Onderzoeksmeldingsnummer	5838298001
Datum veldwerk	18 september 2025
Maximale diepte onderzoek	210 centimeter onder maaiveld
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / DANS / Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis

1. Inleiding (KNA 4.2: LS01)

1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.2: LS01)

In opdracht van Buro Hollema is een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Kokswijk 1 te Zevenhuizen (gemeente Westerkwartier, provincie Groningen; zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen bouw van woonhuizen. De exacte verstoringsdiepte is nog onbekend. Echter vormen de geplande ingrepen een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden in de bodem.

Het doel van het onderzoek is vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden. Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkenkende fase). In het bureauonderzoek wordt een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied opgesteld aan de hand van de beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Daartoe zijn de opbouw en gaafheid van de bodem bepaald.

Figuur 1: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Topografische ligging van het plangebied. Bron: Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK).

1.2 Locatie (KNA 4.2: LS01, LS02)

Het plangebied ligt aan de oostkant van Zevenhuizen. Ten zuiden van het plangebied loopt de Kokswijk, genoemd naar de gelijknamige streek ten oosten van Zevenhuizen. Aan de westkant ligt het Hoofddiep, genoemd naar het gelijknamige kanaal. Aan de noordkant grenst het plangebied aan een woonhuis met tuin. Ten westen van het plangebied ligt een grasveld en een woonperceel. Het plangebied bestaat uit braakliggend terrein.

Verstoringen

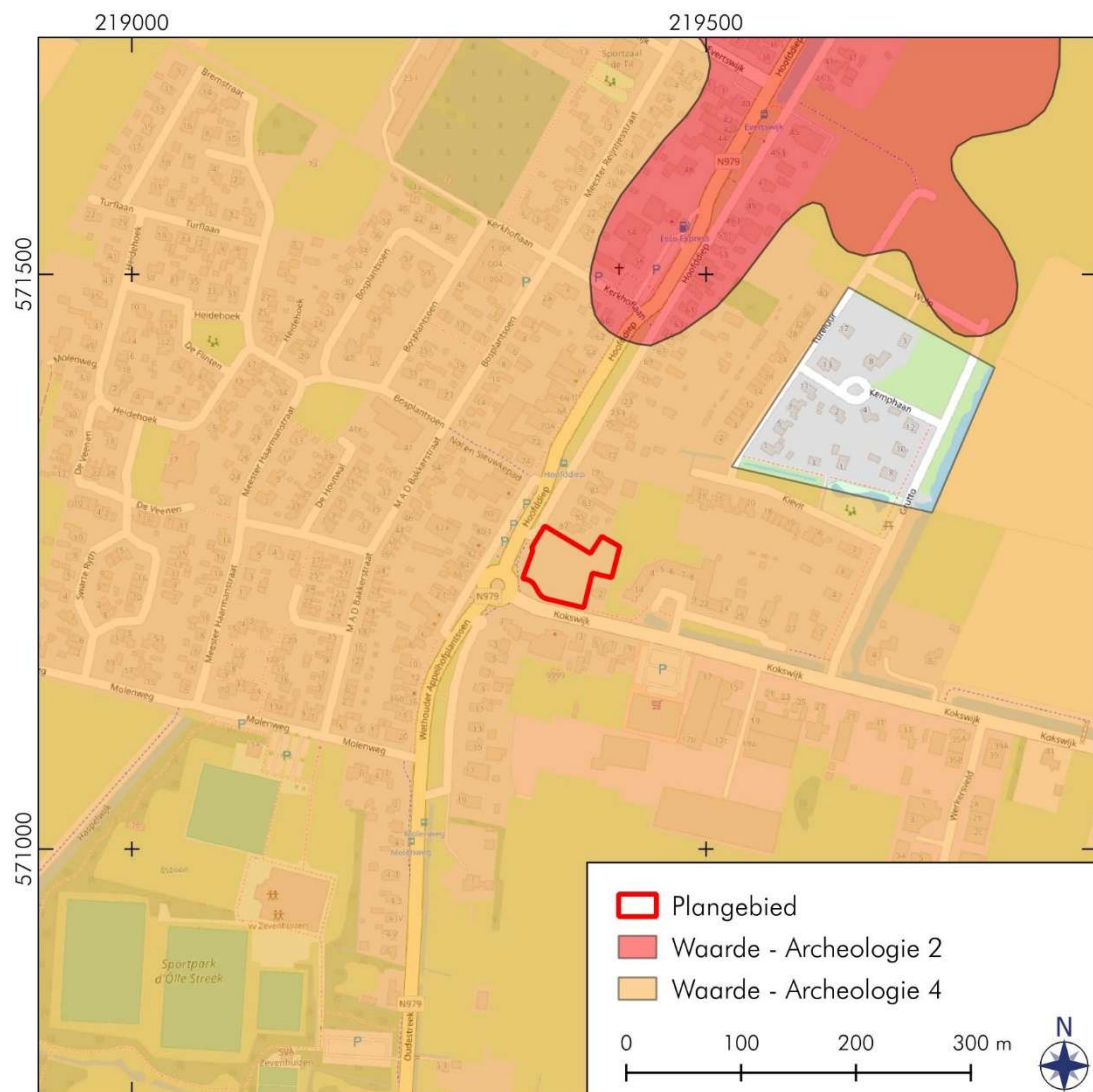
Volgens de informatie van het Kabels en Leidingen Informatie Centrum (KLIC-melding 25G0642768; zie Figuur 10) lopen enkele kabels en leidingen door voornamelijk de randzones van het plangebied. Deze kunnen bodemverstoringen hebben veroorzaakt.

Figuur 2: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Luchtfoto van het plangebied. Bron: PDok.

1.3 Beleid (KNA 4.2: LS01)

Het archeologisch beleid van de gemeente Westerkwartier is vastgelegd in het TAM-omgevingsplan Facetplan Archeologie, dat een meer gespecificeerde versie is van de Archeologische waarden- en verwachtingenkaart (Van Heeringen *et al.* 2014). Op de verwachtingskaart heeft het een middelhoge archeologische verwachting en in het bestemmingsplan ligt het plangebied geheel in een zone met Waarde – Archeologie 4 (Figuur 3). Hiervoor geldt dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij bodemverstoringen groter dan 1000 vierkante meter en dieper dan 40 centimeter onder maaiveld.

Figuur 3: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Uitsnede van TAM-omgevingsplan Facetplan Archeologie.
Bron: Omgevingsloket & PDOK.

2. Bureauonderzoek (KNA 4.2: LSO6)

2.1 Bronnen

Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. De gebruikte bronnen voor het onderzoek zijn opgenomen in de literatuurlijst. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

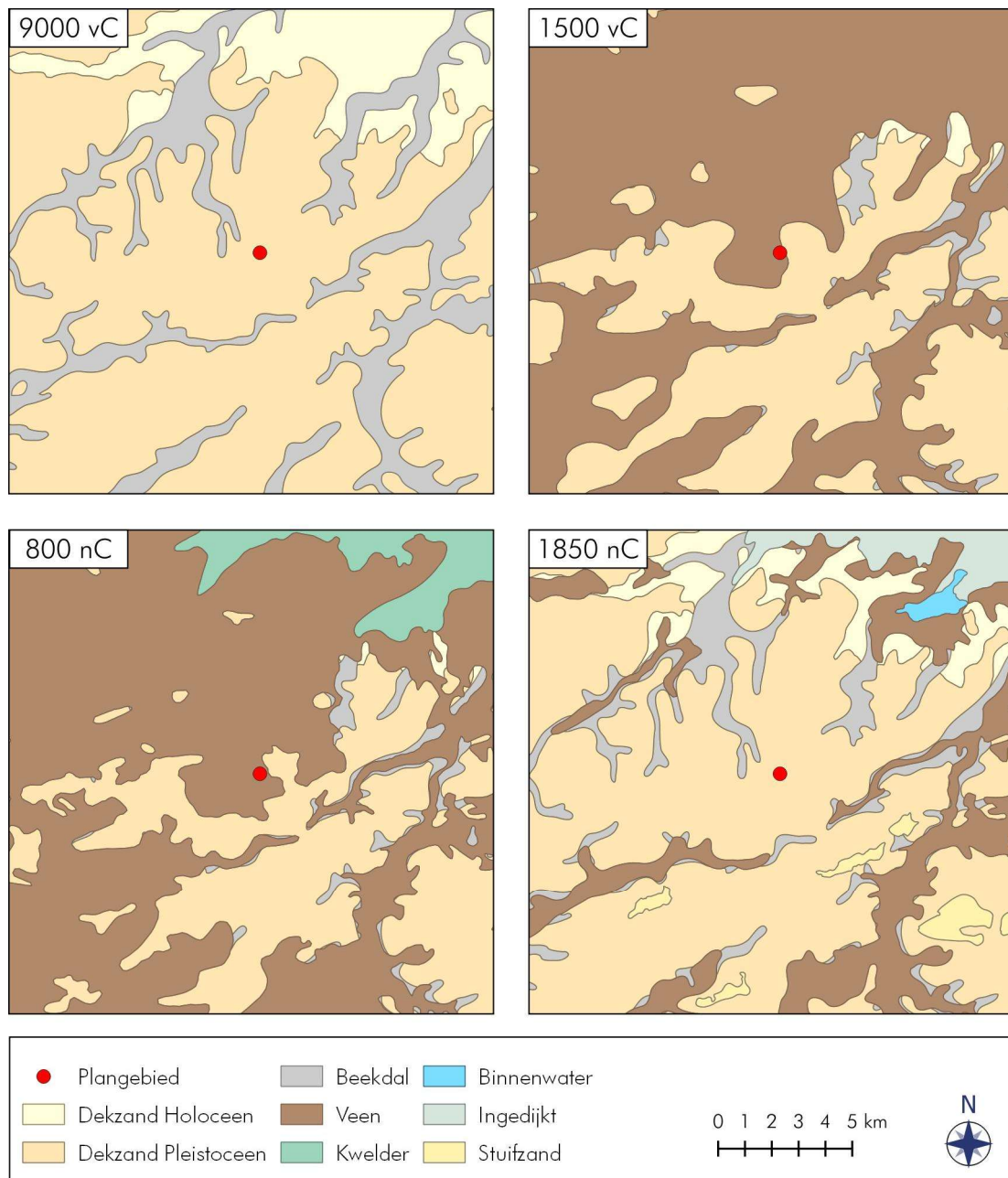
Eén van de bronnen is ARCHIS, het archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze databank is toegankelijk voor organisaties die werkzaam zijn in de archeologie. Het bevat een GIS-systeem waarin onder meer een archeologische kaart en aardkundige kaarten geraadpleegd kunnen worden. Een andere bron is Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK), een dienst van de overheid met open-datasets van actuele geo-informatie.

2.2 Fysische geografie (KNA 4.2: LSO4)

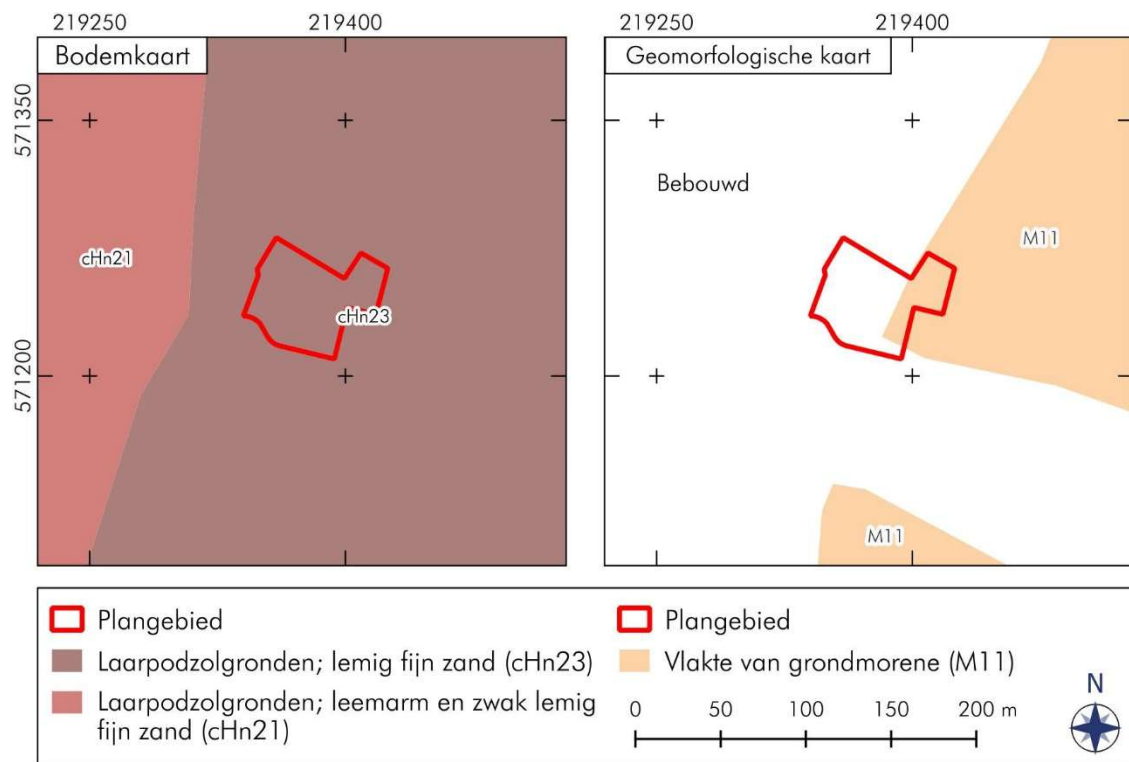
De diepere ondergrond van het plangebied bestaat uit keileem dat ongeveer 150.000 jaar geleden is ontstaan tijdens de voorlaatste ijstijd: het Saale-glaciaal (zie Appendix I). Tijdens een groot deel van de laatste ijstijd (het Weichseliën) heerste in Nederland een poolklimaat. Door het ontbreken van begroeiing had de wind vrij spel en kon vanuit het Noordzeebekken dekzand worden afgezet. In dit dekzandlandschap konden jager-verzamelaars rondtrekken en bewoningssporen achterlaten.

Tijdens het Holoceen steeg de zeespiegel door het opwarmen van de aarde waardoor de kustlijn landinwaarts bewoog. Door de slechte afwatering in het dekzandlandschap steeg de grondwaterspiegel en ontstonden vanuit de beekdalen grote moerassen. Hierdoor trad op grote schaal veenvorming op. Het plangebied raakte rond 1500 vC overgroeid met veen (Figuur 4 rechtsboven). De veengebieden zijn vanaf de middeleeuwen op steeds grotere schaal ontgonnen, maar het plangebied ligt nog lange tijd in een veengebied. Op de kaart van 1850 nC is te zien dat het veen is ontgonnen waardoor in het plangebied het dekzand weer aan het oppervlak ligt (Figuur 4 rechtsonder).

Op de geomorfologische kaart ligt het oostelijke deel van het plangebied in een vlakte van grondmorene (L11; Figuur 5 links). Het overige deel van het plangebied is niet gekarteerd wegens de ligging in de bebouwde kom. De verwachting is dat ook dit deel in een vlakte van grondmorene ligt. Op de bodemkaart is te zien dat in het plangebied laarpodzolgronden van lemig fijn zand aanwezig zijn (cHn23; Figuur 5 rechts). Deze laarpodzolgronden hebben door voornamelijk plaggenbemesting een 30-50 centimeter dikke A-horizont (mineraalrijke donkergrijsbruine laag). Een intacte podzolbodem bestaat over het algemeen uit de eerdergenoemde A-horizont, een E-horizont (lichtgrijze uitspoelingslaag), een B-horizont (donker- tot lichtbruine inspoelingslaag), een BC-horizont (lichtgeelbruine overgangslaag) en een C-horizont (gele tot grijze laag waarin geen bodemvorming heeft plaatsgevonden).

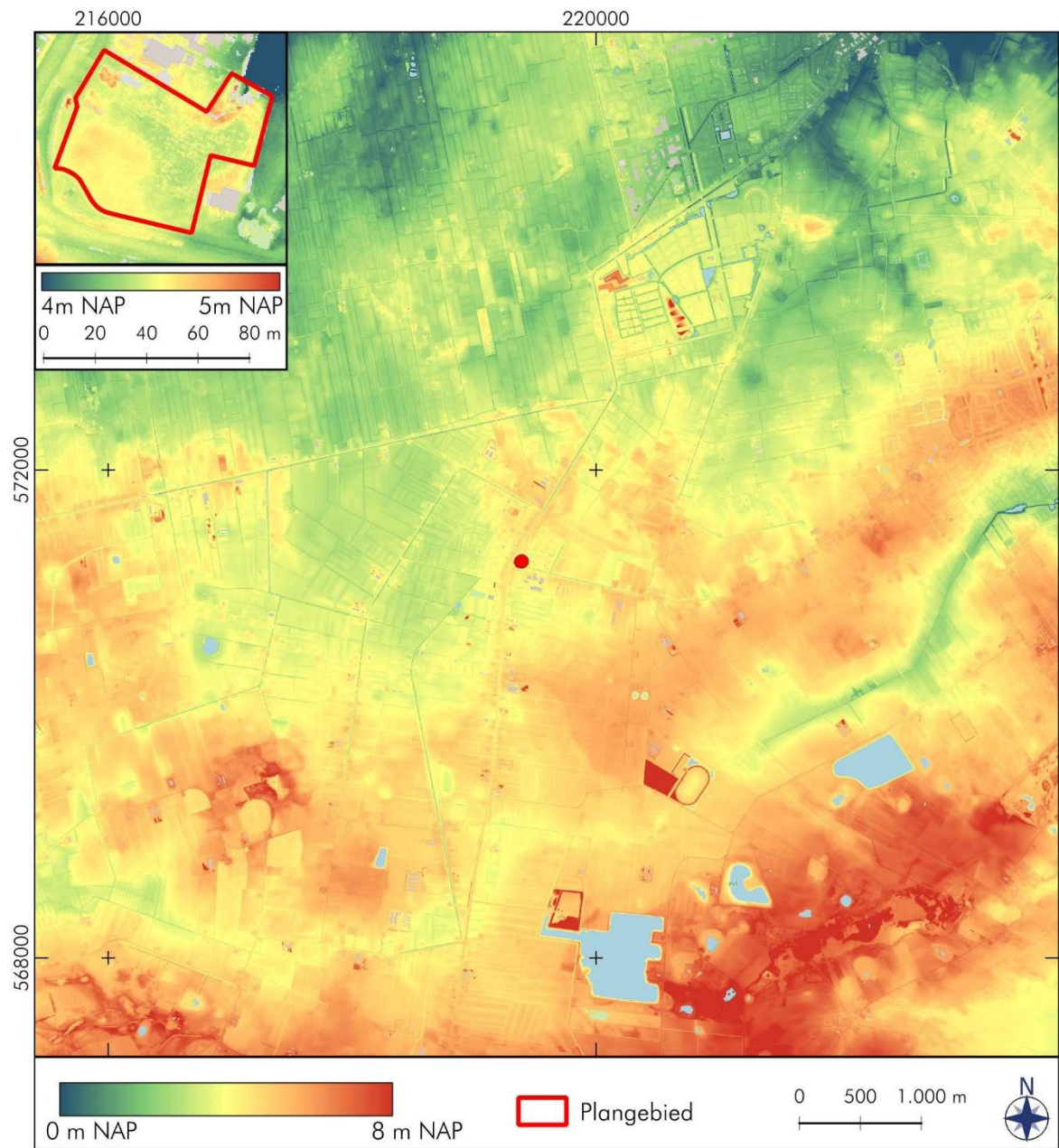
Figuur 4: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Uitsneden van de paleogeografische reconstructies van de omgeving van het plangebied. Bron: Vos *et al.* 2018.

Figuur 5: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Uitsnede van de bodemkaart (links) en de geomorfologische kaart (rechts) van de omgeving van het plangebied. Bron: PDoK.

In DINoloket (ondergrond gegevens) is een boring 100 meter ten noordwesten van het plangebied bekend (B11F1128, RD 219.330 / 571.360, 4 meter + NAP). De bovenste 40 centimeter bestond in deze boring uit opgebrachte grond. Hieronder bevond zich voor 10 centimeter het Laagpakket van Griendtsveen uit de Formatie van Nieuwkoop. Dit is een veenrestant. Onder het veen was tot 150 centimeter het Laagpakket van Wierden dat onderdeel uitmaakt van de Formatie van Boxtel aanwezig. Dit is dekzand. Hieronder werd tot 220 centimeter onder maaiveld het Laagpakket van Gieten waargenomen. Dit pakket bestaat uit zand en leem en is een subglaciale afzetting. Dit wordt ook wel grondmorene of keileem genoemd. Tot het eind van de boring op 240 centimeter onder maaiveld werd de Formatie van Peelo waargenomen. Dit zijn pleistocene dalopvullingen uit klei.

Op de hoogtekaart is te zien dat het plangebied net als geheel Zevenhuizen op de flank van een rug ligt (Figuur 6). Op de inzet is te zien dat de hoogte in het plangebied relatief gelijk ligt op circa 4,5 meter boven NAP.

Figuur 6: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Uitsnede van de hoogtekkaart van de omgeving van het plangebied. Op de inzet is het hoogtebereik aangepast om de hoogteverschillen beter uit te laten komen. Op de overzichtskaart is het plangebied weergegeven met een stip. Bron: Actueel Hoogtebestand Nederland 4 (AHN4).

2.3 Archeologie (KNA 4.2: LS04)

De bekende archeologische waarden in een straal van circa 600 meter van het plangebied zijn opgenomen in Tabel 1. De locaties van deze waarden zijn weergegeven in Figuur 7. Hier zullen kort de belangrijkste bevindingen worden besproken.

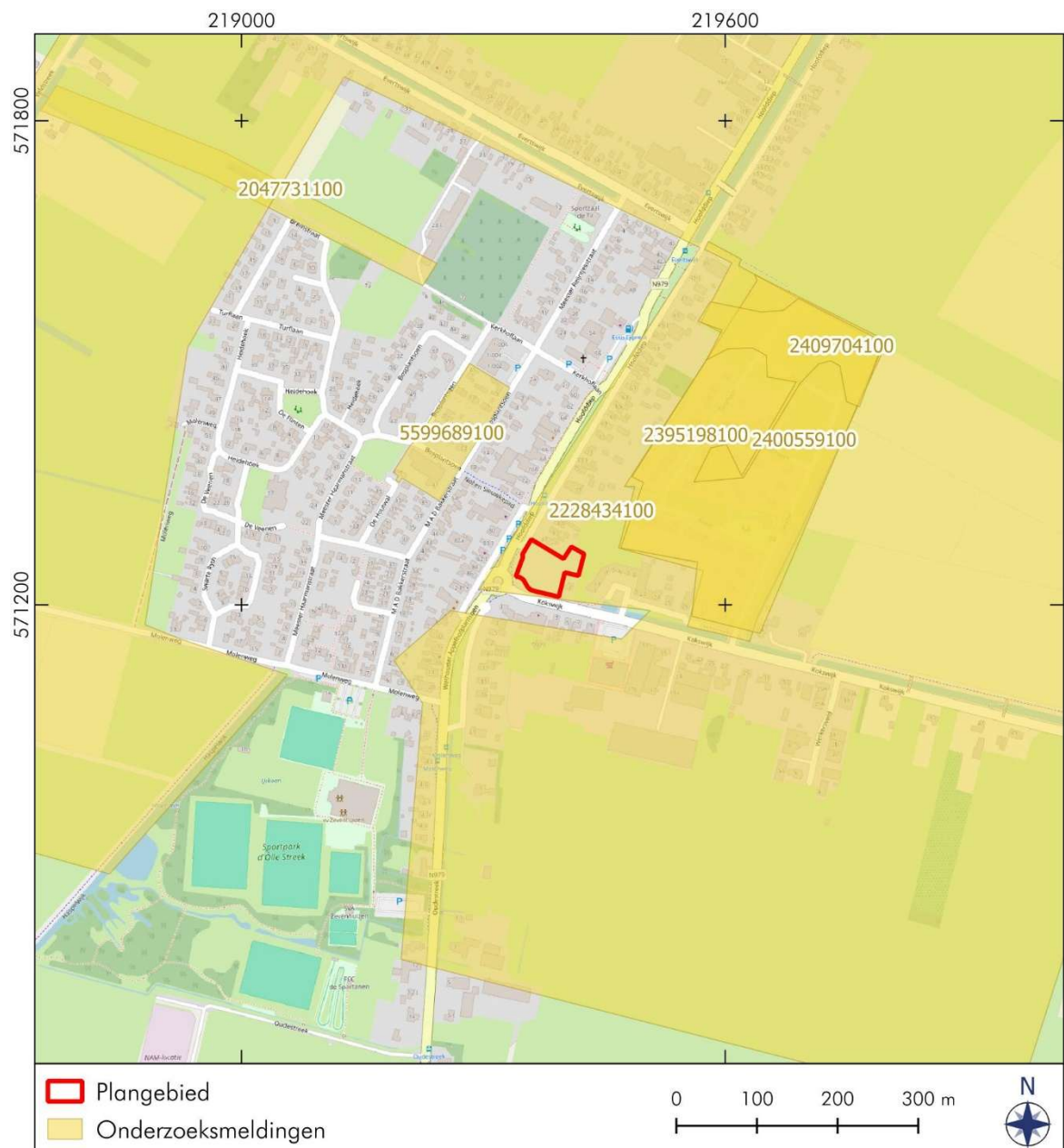
In het plangebied is één onderzoeksmelding bekend. Dit betreft een beperkt bureauonderzoek naar aanleiding van geplande nieuwbouw (2228434100). Het advies luidde om een volledig bureauonderzoek uit te voeren. Dit is vooralsnog niet gebeurd.

In de omgeving van het plangebied is een aantal onderzoeksmeldingen gedaan. Drie hiervan zijn booronderzoeken. Booronderzoek 2400559100 werd uitgevoerd nadat dit geadviseerd werd in bureauonderzoek 2395198100. Hierbij werd in delen van het plangebied een intacte podzolbodem aangetroffen, met plaatselijk een intact veendek. Daarna werd er in de gebieden waar een intacte podzolbodem aanwezig was karterend booronderzoek geadviseerd (De Roller 2012). Dit is in onderzoek 2409704100 uitgevoerd. Hierbij waren in de monsters kruimels baksteen, houtskool, een sintel en een mogelijke vuursteenafslag aanwezig. Geen van deze aangetroffen vondsten werd een duidelijke indicatie voor een archeologische vindplaats geacht. Daarom werd geen vervolgonderzoek geadviseerd (De Roller 2013). Booronderzoek 5599689100 is uitgevoerd in een woonwijk. De bodem in het terrein was grotendeels verstoord en aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische cultuurlagen waren er niet. Vervolgonderzoek werd niet geadviseerd (Kaal & Rap 2024).

Circa 350 meter ten noordwesten van het plangebied is een begeleiding uitgevoerd. Hiervan is echter geen rapportage beschikbaar.

Tabel 1: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.
Voor de locaties van de meldingen zie Figuur 7. Bron: Archis.

Zaaknr.	Omschrijving
<i>Onderzoeksmeldingen</i>	
2047731100	Geen rapport beschikbaar (Archis).
2228434100	Beperkt bureauonderzoek door Arcadis naar aanleiding van geplande nieuwbouw. Volledig bureauonderzoek aanbevolen (Brouwer & Ytsma 2009).
2395198100	Bureauonderzoek naar aanleiding van nieuwbouw. Inventariserend booronderzoek geadviseerd (geen rapportage beschikbaar). Zie 2400559100
2400559100	Verkennd booronderzoek door MUG. In delen van het terrein is een intacte podzolbodem aangetroffen, met plaatselijk een intact veendek. In de gebieden waar een intacte podzolbodem werd aangetroffen is karterend booronderzoek geadviseerd (De Roller 2012). Zie 2409704100.
2409704100	Karterend onderzoek door MUG naar aanleiding van bovenstaand verkennd booronderzoek. In de monsters waren kruimels baksteen, wat houtskool, een sintel en een mogelijke vuursteenafslag aanwezig. Geen van deze aangetroffen vondsten werd een duidelijke indicatie voor een archeologische vindplaats geacht. Daarom werd geen vervolgonderzoek geadviseerd (De Roller 2013).
5599689100	Verkennd booronderzoek door De Steekproef. De bodem in het terrein bleek grotendeels verstoord. Aanwijzingen voor archeologische cultuurlagen werden niet gevonden. Geen vervolgonderzoek geadviseerd (Kaal & Rap 2024).

Figuur 7: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Archeologische waarden in de omgeving van het plangebied. Voor een omschrijving van de waarden zie Tabel 1. Bron: Archis.

2.4 Historische geografie (KNA 4.2: LS03)

Op de topografische kaart van 1870 is het plangebied onbebouwd. Het was toentertijd in gebruik als bos (Figuur 8 linksboven). Vanaf het midden van de twintigste eeuw begint Zevenhuizen te groeien en is het plangebied in gebruik als landbouwgrond (Figuur 8 rechtsboven). Tevens is te zien dat het kanaal aan de zuidzijde van het plangebied grenst. In 1957 is op het plangebied een protestantse kerk gebouwd (Figuur 8 linksonder). Op de kaart van 2005 zijn de contouren van deze bebouwing afgebeeld (Figuur 8 rechtsonder). De kerk is in 2020 gesloopt, waarna het terrein braak is komen te liggen.

Figuur 8: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Uitsnede van de historisch-topografische kaarten van het gebied. Bron: Topotijdreis.

2.5 Archeologische verwachting (KNA 4.2: LS05)

Het plangebied ligt van oorsprong in een dekzandgebied. Dit was van de steentijd tot midden bronstijd een geschikte plaats voor bewoning. De verwachting voor archeologische waarden uit de steentijd is daarom in het plangebied hoog. Deze kunnen bestaan uit vuurstenen artefacten, aardewerkscherven, houtskoolconcentraties en grondsporen zoals haardkuilen en paalkuilen. Resten hiervan kunnen zijn verstoord door de ontginningen van het veen. Hierbij werd geregeld ook het onderliggende dekzand geraakt.

Vanaf het midden van de bronstijd overgroeide het gebied met veen waardoor het niet meer geschikt was voor bewoning. Het veen werd in de nieuwe tijd ontgonnen. Van deze ontginningen en het daarop volgende landgebruik als akker kunnen resten bewaard zijn gebleven in de bodem. Indicatoren hiervan bestaan onder andere uit artefacten van aardewerk, steen, hout, metaal of glas, maar ook grondsporen zoals greppels en (paal)kuilen.

Tabel 2: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Specificatie archeologische verwachting.

Datering:	Paleolithicum – midden bronstijd	Nieuwe tijd
Complexiteit:	(Jacht)kamp, nederzetting	Veenontginningen
Omvang:	Vanaf enkele meters	Vanaf enkele meters
Diepteligging:	Top van het dekzand	Onder de bouwvoor
Gaafheid en conservering:	Onbekend	Onbekend
Locatie:	Hele plangebied	Hele plangebied
Uiterlijke kenmerken:	Bewerkt en/of verbrand vuursteen, houtskoolconcentraties, aardewerkscherven (vanaf neolithicum), metalen voorwerpen (vanaf bronstijd) haardkuilen en paalkuilen, graven	Houtresten, aardewerkscherven, artefacten van metaal/glas/steen, greppels, paalkuilen
Mogelijke verstoringen:	Veenontginningen, landbouw, bouw en sloop van bebouwing, kabels en leidingen	Landbouw, bouw en sloop van bebouwing, kabels en leidingen

Om dit verwachttingsmodel te toetsen wordt een booronderzoek uitgevoerd. Hiermee kan de intactheid van het bodemprofiel en de diepte van eventueel archeologisch relevante lagen worden bepaald.

3. Veldonderzoek (KNA 4.2: VS05)

3.1 Methode en technieken (KNA 4.2: VS01)

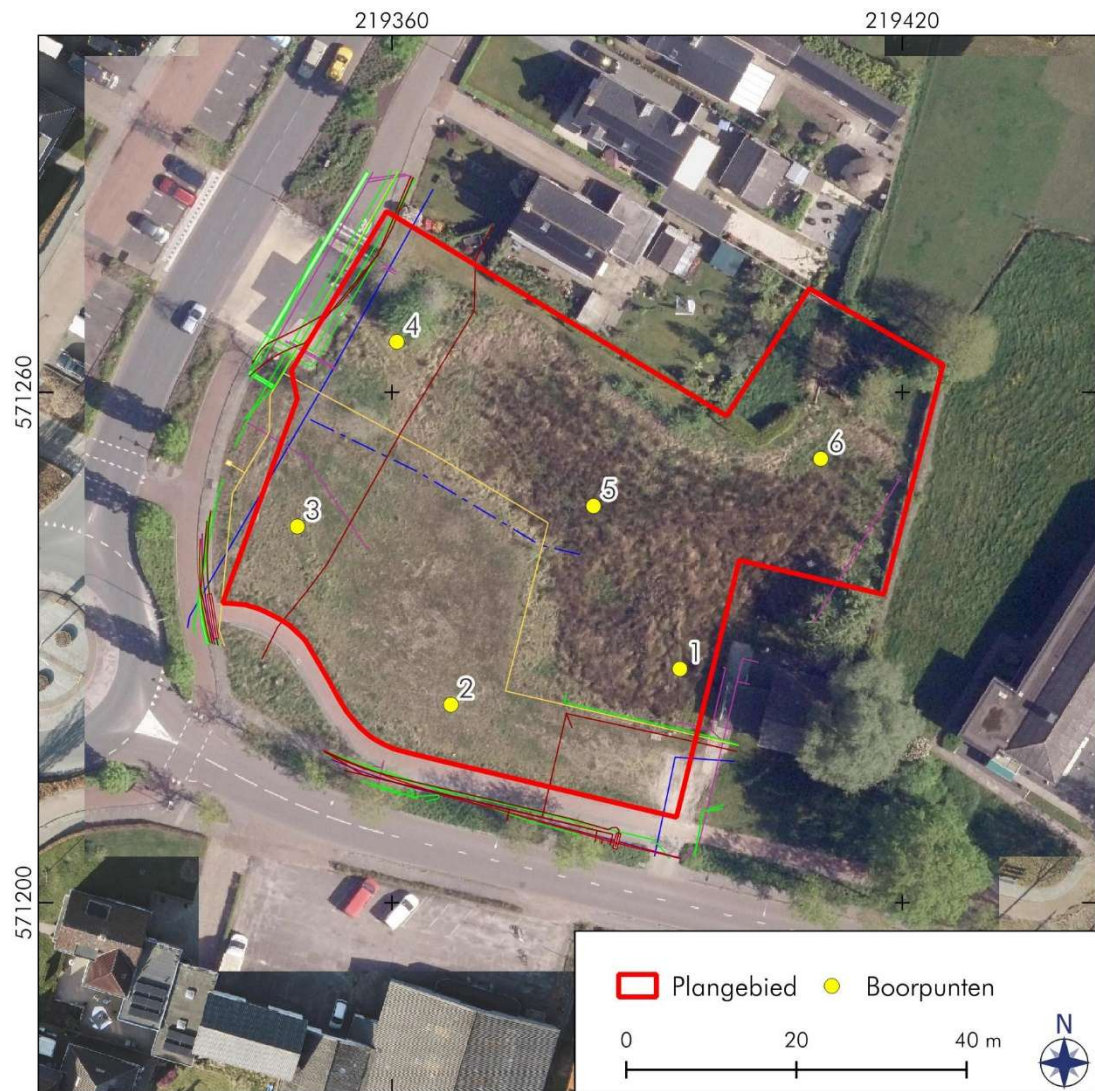
Het veldwerk is uitgevoerd op 18 september 2025. Er zijn zes verkennende boringen in het circa 0,34 hectare grote plangebied gedaan, waarmee een gemiddelde boordichtheid van circa 18 boringen per hectare werd bereikt. De boringen zijn zo evenredig mogelijk over het plangebied verdeeld. Hierbij moest rekening worden gehouden met de aanwezige kabels en leidingen (Figuur 10).

De boringen zijn uitgevoerd met een edelmanboor van 7 centimeter. De einddiepte ligt tussen 110 en 210 centimeter onder het maaiveld. De opgeboorde monsters zijn beschreven en onderzocht door ze laagsgewijs af te snijden in de boorkop. Op deze wijze is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur bepaald, samen met alle overige bijzonderheden.

De boringen zijn beschreven aan de hand van de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). De locaties van boorpunten zijn in het veld bepaald met behulp van een *handheld* GPS en aan de hand van de topografie. De hoogtes zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland 4. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen, deze zijn te vinden in Appendix II en III. Op de locatie kon door de begroeiing en bestrating geen veldkartering plaatsvinden (Figuren 9 & 10).

Figuur 9: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Het plangebied gezien vanaf de Kokswijk in noordelijke richting. Bron: Google Maps

Figuur 10: Zevenhuizen, Kokswijk 1: Locaties van de boorpunten. De gekleurde lijnen geven de aanwezige kabels en leidingen weer.

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.2: VS02, V03)

Bodem

Tijdens het booronderzoek is waargenomen dat de top van de bodem in het plangebied over het algemeen tot 75 á 85 centimeter onder maaiveld bestond uit een verstoord pakket van twee tot drie opgebrachte op vergraven zandlagen. Deze waren overwegend licht tot donker bruin/grijs gekleurd, gevlekt, matig tot sterk siltig, matig tot zeer fijn en bevatten afwisselend zandbrokken, leembrokken, veenbrokken, brokken baksteen en grind.

Boringen 2 en 6 waren respectievelijk verstoord tot een diepte van minimaal 190 en 210 centimeter onder maaiveld. Op deze dieptes moesten de boringen gestaakt worden wegens een dichtslibbend boorgat. De archeologisch relevante lagen (podzolhorizonten) zijn in deze boringen reeds vergraven. In boring 2 was op een diepte van 60 tot 70 centimeter onder maaiveld een verstoorde mineraalarme donkerbruine veenlaag tussen de eerdergenoemde zandlagen aanwezig. In boring 6 werd vanaf 130 tot 210 centimeter onder maaiveld een opgebrachte matig siltige, blauwgrijze, slappe kleilaag met zandbrokken aangetroffen.

In boring 3 werd onder het verstoorde pakket op 85 centimeter onder maaiveld een licht vergraven, rommelige B-horizont van 10 centimeter dik waargenomen. Deze was donkerbruin, matig siltig en matig fijn. Hieronder werd tevens een licht vergraven, rommelige BC-horizont van 10 centimeter dik aangetroffen. Deze was bruingeel, matig siltig en matig fijn. In boring 5 werd op 80 tot 110 centimeter onder maaiveld een BC-horizont waargenomen. Deze was bruin, matig siltig en matig fijn. In boringen 1, 3, 4 en 5 was op een diepte van 75 á 110 centimeter onder maaiveld de C-horizont aanwezig. De C-horizont was lichtgrijs/-bruin, matig fijn en matig siltig.

Archeologie

Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van intacte archeologische resten. De verstoorde lagen kunnen geassocieerd worden met de bouw en sloop van de voormalige kerk. In de B- en BC- horizonten zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4. Conclusies en advies (KNA 4.2: VS07)

In opdracht van Buro Hollema is een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Kokswijk 1 te Zevenhuizen (gemeente Westerkwartier, provincie Groningen). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen bouw van woonhuizen. De geplande ingrepen vormen een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden in de bodem.

Zevenhuizen ligt van oorsprong in een pleistoceen dekzandgebied. In het dekzandlandschap konden tijdens het paleolithicum en mesolithicum jager-verzamelaars trekken. Met name de hogere zandkoppen en zandruggen waren aantrekkelijke locaties voor (tijdelijke) kampen van deze jager-verzamelaars. Van 1500 vC tot 1500 nC heeft het plangebied in een veengebied gelegen, waardoor het plangebied in deze periode geen geschikte locatie voor bewoning was. Volgens de geomorfologische kaart ligt het plangebied in een vlakte van grondmorene (M11). Grondmorene is materiaal dat in de ijstijden door het landijs is afgezet. Hierover ligt een laag dekzand. De bodem in het plangebied bestaat uit laarpodzolgronden (Hn23). De maaiveldhoogte in het plangebied ligt op circa 4,5 meter boven NAP. In het plangebied heeft van 1957 tot 2020 een kerk gestaan.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat een hoge verwachting voor archeologische resten van bewoning vanaf het paleolithicum tot de midden bronstijd aanwezig is. Deze resten kunnen voornamelijk afkomstig zijn van jachtkampen of nederzettingen. Tevens is er een verwachting op resten die relateren aan veenontginningen uit de nieuwe tijd.

Tijdens het veldwerk zijn zes boringen verspreid over het plangebied gezet. Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de ondergrond van het plangebied bestaat uit een vergraven/opgebrachte toplaag gevolgd door dekzand. In twee boringen is een restant van een podzolbodem waargenomen, vanaf de B-/BC- horizont. Echter is de bodem in het recente verleden sterk vergraven, vermoedelijk bij de bouw en sloop van de kerk. Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren en/of cultuurlagen aangetroffen.

Selectieadvies door 5.1.2e (KNA-archeoloog/-prospector)

Tijdens het booronderzoek zijn geen archeologische indicatoren waargenomen. De top van het plangebied is recentelijk verstoord tot een diepte van 75 tot 210 centimeter. Bij vier boringen is daaronder op een diepte van 75 á 85 centimeter onder maaiveld dekzand waargenomen. Waar de bodem verstoord was tot minimaal 190 en 210 centimeter onder maaiveld is geen dekzand waargenomen (boringen 2 & 6). De archeologisch relevante lagen zijn hier reeds vergraven geraakt. In twee boringen (3 & 5) is een restant van een podzolbodem aangetroffen. In boring 5 was deze echter licht vergraven en rommelig.

Door de verstoringen die relateren aan het bouwen en slopen van de kerk is de bodem in het plangebied dusdanig verstoord dat de verwachting voor intacte archeologische waarden in het plangebied kan worden bijgesteld tot een lage verwachting. Wij adviseren daarom het plangebied wat betreft archeologie vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen. Het is aan de gemeente Westerkwartier of zij dit advies al dan niet overneemt.

In alle gevallen blijft onverminderd van kracht dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hier direct melding van dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Westerkwartier.

Reactie bevoegde overheid

5.1.2e heeft namens de bevoegde overheid, Gemeente Westerkwartier, op 23 oktober 2025 kennisgegeven akkoord te zijn met het bovenstaande selectieadvies en deze over te nemen.

Literatuurlijst

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geo-informatie en ICT.

Archis. www.archis.nl

5.1.2e & 5.1.2e 2009. *Beperkt Bureauonderzoek Archeologie Leek-Roden*. ARCADIS Nederland BV, Assen.

Google maps. google.com/maps

5.1.2e, 5.1.2e & 5.1.2e 2014. *Archeologie en cultuurhistorie in de Westerkwartiergemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn*. Vestigia-rapport V1019a. Vestigia, Amersfoort.

Hisgis. www.hisgis.nl

5.1.2e & 5.1.2e 2024. *Zevenhuizen, Bosplantsoen, Gemeente Westerkwartier (Gr.). Een Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O) Verkennende Fase*. Steekproefrapport 2024-05/06. De Steekproef bv, Zuidhorn.

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.2 www.SIKB.nl. Centraal College van Deskundigen Archeologie, 2024.

Omgevingsloket. www.omgevingswet.overheid.nl

Publieke Dienstverlening op de Kaart. www.pdok.nl

5.1.2e 2012. *Archeologisch booronderzoek Zevenhuizen-Oost te Zevenhuizen, gemeente Leek (GR)*. MUG-publicatie 2012-32. MUG Ingenieursbureau b.v., Leek.

5.1.2e 2013. *Archeologisch karterend booronderzoek Zevenhuizen-Oost te Zevenhuizen, gemeente Leek (GR)*. MUG-publicatie 2013-58. MUG Ingenieursbureau b.v., Leek.

Topotijdreis. www.topotijdreis.nl

5.1.2e, 5.1.2e & 5.1.2e 2018. *Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*. Amsterdam, Prometheus.

Lijst van figuren en tabellen

Figuren

- 1 Topografische kaart
- 2 Luchtfoto plangebied
- 3 Bestemmingsplan
- 4 Paleogeografische reconstructies
- 5 Bodem- en geomorfologische kaart
- 6 Hoogtekaart
- 7 Archeologische waardenkaart (Archis)
- 8 Historisch-topografische kaarten
- 9 Foto van het plangebied
- 10 Boorpuntenkaart

Tabellen

- 1 Archeologische waarden
- 2 Specifieke archeologische verwachting

Lijst van figuren en tabellen

Figuren

- 1 Topografische kaart
- 2 Luchtfoto plangebied
- 3 Bestemmingsplan
- 4 Paleogeografische reconstructies
- 5 Bodem- en geomorfologische kaart
- 6 Hoogtekaart
- 7 Archeologische waardenkaart (Archis)
- 8 Historisch-topografische kaarten
- 9 Foto van het plangebied
- 10 Boorpuntenkaart

Tabellen

- 1 Archeologische waarden
- 2 Specifieke archeologische verwachting

Appendix I: Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd:	
		romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum:		romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd vroeg:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd midden:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd laat:	1.850 - heden
pleistoceen:	2,5 miljoen - 11.700 BP		
elsterien	465.000 - 418.000 BP		
saalien	238.000 - 126.000 BP		
weichselien	116.000 - 11.700 BP		
holoceen:	11.700 - heden		
vC	= voor Christus		
nC	= na Christus		
BP	= before present; present = 1950		

Algemeen

Steentijd (tot 2000 vC)

De steentijd is opgedeeld in het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum. Het paleolithicum (oude steentijd) wordt vooral gekenmerkt door de ijstijden. Na het laatpaleolithicum verbetert het klimaat. Vindplaatsen uit het late paleolithicum zijn vooral te herkennen aan concentraties vondstmateriaal (bewerkt en/of verbrand vuursteen, houtskool) met weinig en moeilijk te herkennen grondsporen zoals kuilen, paalgaten en houtskoolconcentraties die mogelijk wijzen op haardplaatsen.

Vondsten uit het mesolithicum of midden steentijd, gekenmerkt door sporen en vondsten van rondtrekkende jagers en verzamelaars, bestaan voornamelijk uit bewerkt vuursteen, verbrande hazelnootdoppen en houtskoolfragmenten. Mesolithische grondsporen zijn vooral oppervlakte-haarden en haardkuilen. In een natte omgeving kunnen ook werktuigen van gewei of hout bewaard zijn gebleven. Voorbeelden hiervan zijn geweibijlen, bogen, visfukken, etc.

In het neolithicum (nieuwe steentijd) werden dieren gehouden en in het neolithicum werd eveneens akkerbouw bedreven. Grondsporen uit deze periode kunnen bestaan uit paalgaten van bijvoorbeeld boerderijen, resten van beschoeiingen, greppels, (afval)kuilen en haardplaatsen. Aardewerk komt in deze tijd voor, evenals bewerkt (vuur)steen en geslepen bijlen.

Metaaltijden (2000-12 vC)

In de bronstijd en ijzertijd kwam bemesting en wisselbouw binnen de akkerbouw voor.

Sporen uit de bronstijd en ijzertijd kunnen bestaan uit kuilen, paalgaten van boerderij-plattegronden, bijgebouwen of spiekers, waterkuilen of -putten, erf- of akkerafscheidingen en sporen van akkerbewerking zoals de kruislings getrokken voren van een eergetouw. Houtskool kan duiden op de aanwezigheid van haarden voor voedselbereiding of het bakken van aardewerk. Ook kunnen er restanten gevonden worden die duiden op metaalbewerking, zoals stukken ovenwand, brons- of ijzerslakken, sintels, mallen, smeltkroezen, metaal bedoeld voor omsmelten, etc.

Vondsten kunnen verder bestaan uit bijvoorbeeld metalen voorwerpen of voorwerpen van aardewerk zoals vaatwerk, maar ook slingerkogels, rammelaars, spinklosjes en weefgewichten.

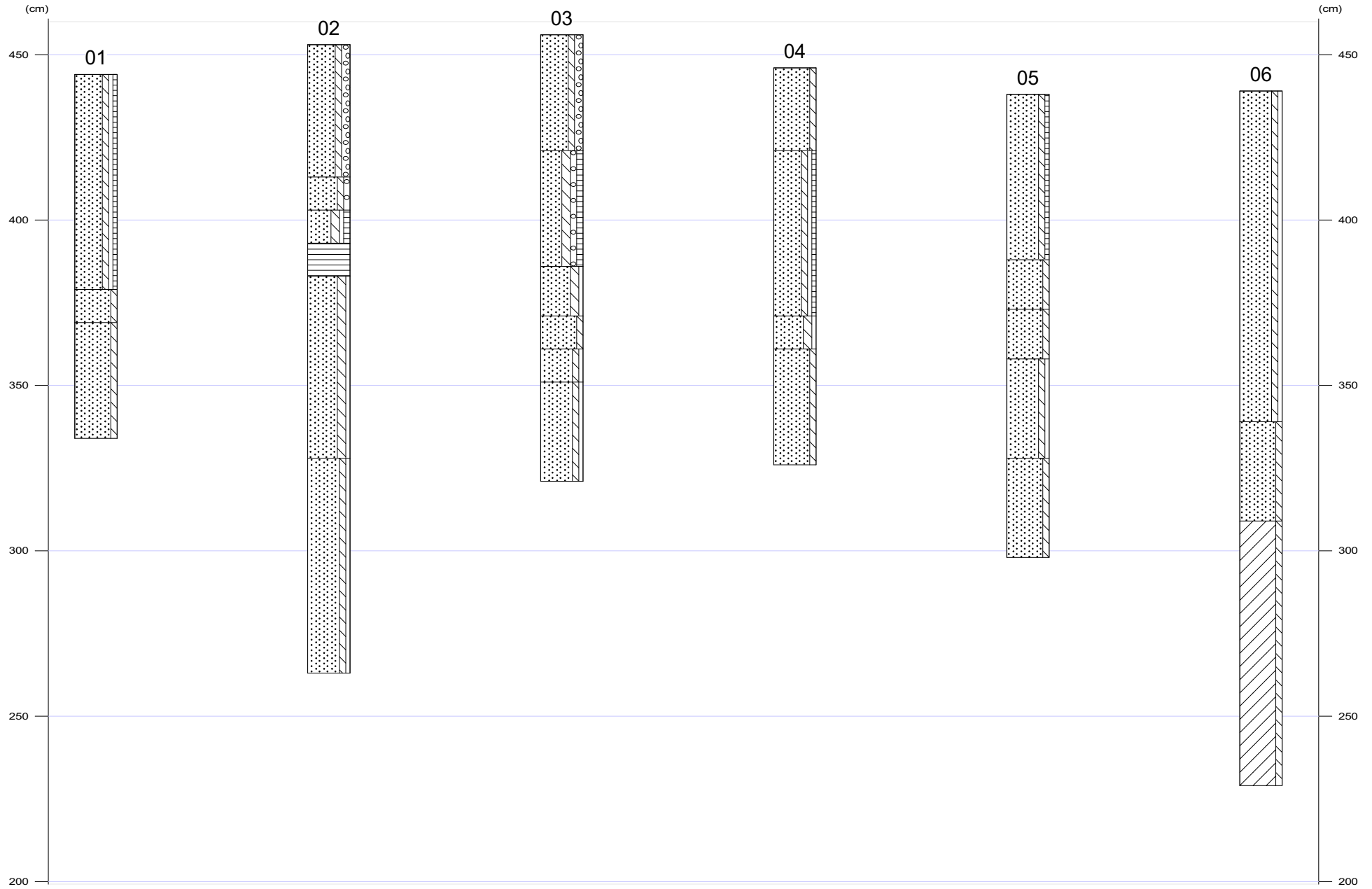
Romeinse tijd (12 vC-450 nC)

In de romeinse tijd vormde de Rijn de noordelijke grens van het romeinse rijk. Langs deze grens, de *limes*, werden grensposten, nederzettingen en wegen gebouwd. In het noorden van Nederland zijn ook romeinse vondsten gedaan, maar dit zijn voornamelijk losse vondsten als romeinse munten, mantelspelden en scherven romeins aardewerk.

Middeleeuwen en nieuwe tijd (450 nC-heden)

Na een afname in de bevolkingsdichtheid aan het einde van de romeinse tijd en de periode erna, steeg deze weer in het begin van de middeleeuwen. Vondsten uit de middeleeuwen en later bestaan voornamelijk uit scherven aardewerk, waaronder importaardewerk, munten en metalen voorwerpen (zoals mantelspelden, spijkers), resten van aardewerkproductie, metaalbewerking, wolbewerking etc. Belangrijke gebouwen (bijvoorbeeld kerken en borgen) werden van baksteen / kloostermoppen gebouwd.

Appendix II Zevenhuizen, Kokswijk 1: Boorstaten

Appendix III Zevenhuizen, Kokswijk 1: Boorbeschrijvingen

01

X-coördinaat (m) : 219394
Y-coördinaat (m) : 571227
Maaiveld (cm) : 444

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 65	zand matig siltig, zwak grindig, zwak humeus, donker-grijs, 10YR2/1, Zand: matig fijn, vergraven, Opm.: gevlekt, leembrokken
65 - 75	zand matig siltig, bruin, 2,5Y5/2, Zand: zeer fijn, vergraven, Opm.: gevlekt
75 - 110	zand matig siltig, licht-grijs, 2,5Y6/2, Zand: matig fijn, C-horizont, dekzand

02

X-coördinaat (m) : 219367
Y-coördinaat (m) : 571223
Maaiveld (cm) : 453

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 40	zand matig siltig, sterk grindig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/1, Zand: matig fijn, opgebrachte grond, Opm.: gevlekt
40 - 50	zand matig siltig, matig grindig, licht-grijs, 2,5Y6/2, Zand: zeer fijn, vergraven, Opm.: gevlekt
50 - 60	zand sterk siltig, zwak grindig, matig humeus, donker-grijs-bruin, 10YR2/1, Zand: zeer fijn, vergraven, Opm.: gevlekt
60 - 70	veen mineraalarm, donker-bruin, 10YR1/1, vergraven
70 - 125	zand sterk siltig, zwak grindig, grijs, 2,5Y5/3, Zand: zeer fijn, vergraven, Opm.: gevlekt
125 - 190	zand matig siltig, zwak grindig, licht-grijs, 2,5Y6/2, Zand: matig fijn, vergraven, dekzand, Opm.: gevlekt, baksteenbrok

03

X-coördinaat (m) : 219349
Y-coördinaat (m) : 571244
Maaiveld (cm) : 456

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 35	zand matig siltig, sterk grindig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/1, Zand: matig fijn, opgebrachte grond, Opm.: gevlekt, baksteenbrokken
35 - 70	zand sterk siltig, matig grindig, matig humeus, donker-grijs-bruin, 10YR2/1, Zand: zeer fijn, vergraven, Opm.: gevlekt, baksteenbrokken, houtskoolspikkel
70 - 85	zand sterk siltig, zwak grindig, grijs, 2,5Y5/3, Zand: zeer fijn, vergraven, Opm.: gevlekt
85 - 95	zand matig siltig, donker-bruin, 7,5Y3/2, Zand: matig fijn, B-horizont, dekzand, Opm.: gevlekt, rommelig
95 - 105	zand matig siltig, zwak grindig, geel-bruin, 10YR5/6, Zand: matig fijn, BC-horizont, dekzand, Opm.: gevlekt, rommelig
105 - 135	zand matig siltig, zwak grindig, licht-grijs, 2,5Y6/2, Zand: matig fijn, C-horizont, dekzand

04

X-coördinaat (m) : 219361
Y-coördinaat (m) : 571266
Maaiveld (cm) : 446

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 25	zand matig siltig, licht-grijs, 10YR7/2, Zand: matig fijn, opgebrachte grond, Opm.: bouwzand
25 - 75	zand matig siltig, zwak grindig, zwak humeus, donker-grijs, 10YR2/1, Zand: matig fijn, vergraven, Opm.: gevlekt, leembrokken, zandbrokken, baksteenbrokken
75 - 85	zand sterk siltig, zwak grindig, grijs, 2,5Y5/3, Zand: zeer fijn, vergraven, Opm.: gevlekt
85 - 120	zand matig siltig, licht-bruin, 10YR6/4, Zand: matig fijn, C-horizont, dekzand

Appendix III Zevenhuizen, Kokswijk 1: Boorbeschrijvingen

05

X-coördinaat (m) : 219384
Y-coördinaat (m) : 571247
Maaiveld (cm) : 438

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 50	zand matig siltig, zwak humeus, donker-grijs, 10YR2/1, Zand: zeer fijn, vergraven, Opm.: gevlekt, zandbrokken
50 - 65	zand matig siltig, geel-grijs, 2,5Y2/1, Zand: matig fijn, opgebrachte grond, Opm.: gevlekt, spijker
65 - 80	zand matig siltig, donker-grijs, 2,5Y3/1, Zand: matig fijn, vergraven, Opm.: gevlekt, veenbrokken, zandbrokken
80 - 110	zand matig siltig, zwak grindig, bruin, 10YR4/2, Zand: matig fijn, BC-horizont, dekzand
110 - 140	zand matig siltig, licht-bruin, 10YR6/4, Zand: matig fijn, C-horizont, dekzand

06

X-coördinaat (m) : 219410
Y-coördinaat (m) : 571252
Maaiveld (cm) : 439

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 100	zand matig siltig, zwak grindig, bruin-grijs, 2,5Y7/3, Zand: matig fijn, vergraven, Opm.: gevlekt, leembrokken, zandbrokken, veenbrokken
100 - 130	zand matig siltig, bruin, 10YR4/2, Zand: matig fijn, vergraven, Opm.: gevlekt
130 - 210	klei matig siltig, blauw-grijs, 2,5GY5/1, opgebrachte grond, Opm.: zandbrokken, slap

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	3, 5, 21, 22